

ОФИЦИРСКА САБЉА

Наслеђе светле традиције

Сабља, пљоснато криво сечиво, омиљено номадским народима, представљало је веома ефикасно оружје за јуриш лаке коњице. Европа се са сабљом „сусрела“ током крсташких ратова, а у наше крајеве стигла је с Истока. Крајем 18. века, јачањем војне коњице широм Европе, сабља је уведена као главно оружје најбољих јуришника, мада је њиховим укидањем престала да се користи као оружје.

На нашим просторима сабље набављане из Аустрије и Русије користиле су се током Првог српског устанка и биле су саставни део наоружања српских устаничких коњичких

Признање истакнутим појединцима увек је праћено снажним осећањем поноса, части и достојанства.

Уручивање сабље прати симболичан наклон и пољубац којим се, како каже већина носилаца овог статусног симбола, указује поштовање и „љуби Србија“.

јединица. После 1815. године набавка хладног оружја реализована је повремено, на нивоу ресорних министарстава, а сабље за појасом носили су високи државни чиновници.

Историчар потпуковник др Иван Мијатовић каже да је Европа, у време настајања савремене српске војске, хладно оружје сматрала традиционалним атрибутом коњице.

– Међутим, због неразвијеног коњарства, бојишта које није било повољно за овај род војске и скупе и трајне обуке, коњици у Србији није придаван значај који је имала у савременим европским војскама. Српска војска је развијала остале родове војске, а коњица је обучавана да се бори

ван седла подједнако добро као и пешадија. Сабље за опремање коњице набављане су из иностранства, најчешће из Аустроугарске, од фирме која је снабдевала српску војску сабљама М61/69 – објашњава потпуковник Мијатовић.

Значај официрске сабље

За разлику од војничких коњицких сабљи, официрским се придавао неупоредиво већи значај и пажња. Војска, као један од главних атрибута српске државе, на хијерархијској лествици добија високо место, тако да униформа и сабља постају симбол државности и слободе, а сабља главна ознака официрског достојанства и части.

У жељи да се ослободи зависности од аустроугарске војне индустрије, српски Генералштаб се 1895. године обратио немачком произвођачу сабљи, фирми „Вајерзберг-Киршбаум“, због набавке сабље од нерђајућег челика. После испоруке прве серије М1895 српски генералштаб био је задовољан њиховим квалитетом.

– Сабља М1895 ће, уз минималне модификације, остати традиционална сабља, почев од српске војске у време краља Александра Обренови-

Војска, као један од главних атрибута српске државе, на хијерархијској лествици добија високо место, тако да униформа и сабља постоје симбол државности и слободе, а сабља главна ознака официрског достојанства и части.

ћа, преко Карађорђевића, Краљевине СХС, Краљевине Југославије до данашње Србије, без обзира на политичке промене и реорганизације војске. Суштина конверзија сабљи је да су, на браницима старих, грбови мењани другачијим политичким или државним симболима. После Другог светског рата на место грба Краљевине Југославије пласирана је петокрака, затим је централно место браника заузео државни грб ФНРЈ са пет буктиња, а од 1963. године са шест – нагласио је потпуковник Мијатовић.

Није само „голо оружје“

После Другог светског рата избацује се из употребе као оружје официра и подофицира у скоро свим ар-

мијама, а у ЈНА је сабља била у употреби до краја педесетих година, односно док се нису расформирале коњицке јединице. У парадне сврхе задржала се у јединицама за давање почасти, најчешће гардијским, као у Војсци Србије.

– Некада ударно, јуришно оружје постало је симбол официрске части и достојанства. У српској и југословенској војсци сабља се куповала сопственим средствима тако да одговара висини официра, те су се зато разликовала дужина сечива и канија, тј. корица сабље. Она није само „голо оружје“, већ представља част и витештво официра који је носи. Није залуд непознати народни писац епских стихова говорио да „коња, сабљу и жену ниједан јунак не да никоме“ – рекао је др Мијатовић.

Сабља као предмет којим се гаји витештво, част и јунаштво требало би да се преноси с колена на колено. У Војску Југославије враћена је 1995. године одлуком тадашњег начелника Генералштаба, када је и додељена Корпусу специјалних јединица, а 1997. године званично је додељена 39. класи Школе националне одбране на свечаности у Орашцу. Од 2000. године председник Републике уручује официрске сабље тројници најбољих кадета на свечаној промоцији потпоручника.

„Статус стил“ – емотивна ризница

Фирма „Статус стил“ већ једну деценију с поносом учествује у најсвечанијим тренуцима војног школовања Србије, као испоручилац вредне официрске сабље најзаслужнијим официрима. Израђује статусне симболе професије – официрску сабљу, наградне и парадне бодеже, шпаде... Сви производи израђени су ручно, од најквалитетнијих материјала, а позлаћеном или посребреном официрском сабљом даривају се и награђују најбољи.

Признање истакнутим појединцима увек је праћено снажним осећањем поноса, части и достојанства. Уручивање сабље прати симболичан наклон и пољубац којим се, како каже већина носилаца овог статусног симбола, укатује поштовање и „љуби Србија“.

Комади „Статус стила“ нису реплике, већ редизајнирани примерци с ауторским печатом. Средином деведесетих година прошлог века тим „Статус стила“ предложио је да официрска сабља буде додељивана онима који најуспешније заврше школовања у војсци. Међутим, руководство тадашње армије сматрало је да за то није „идеалан тренутак“, али ценећи њихов уложен напор одлучено је да прва сабља припадне Корпусу специјалних јединица.

Извршни директор и коаутор програма „Статус стила“ Слободан Сурчулија истакао је да је повратак сабље као поклона официрима дошао почетком деведесетих година, „у најтеже време за Србију, када се тржиште распадало“.

– Обележје које заслужује да буде уз официра и да истакне значај професије, као и да да обележје статусу, било је до тада укинута. Да би достигла данашње размере, на путу сабље било је доста препрека и неразумевања, али истовремено и људи који су показивали интересовање – нагласио је извршни директор.

➤ Оно што најмлађи официри, потпоручници награђени сабљама на свечаној промоцији не знају јесте да им колеге с осталих факултета завиде, јер како је написано на нашој интернет страници „...и цареви, и краљеви, витезови и хероји, браниоци и ослободиоци, уткани су у свако влакно сечива сабље – историјске скулптуре, која етиком и естетиком представља часну професију официра“.

Одговарајућим нормативним актима уређено је коме и којим поводом председник Републике Србије уручује официрске сабље.

– Оно што најмлађи официри, потпоручници награђени сабљама на свечаној промоцији не знају јесте да им колеге с осталих факултета завиде, јер како је написано на нашој интернет страници „... и цареви, и кра-

љеви, витезови и хероји, браниоци и ослободиоци уткани су у свако влакно сечива сабље – историјске скулптуре, која етиком и естетиком представља часну професију официра“ – искрено је рекао Сурчулија.

Неуништива од „зуба времена“

Свака сабља се прави од нерђајућег челика, како би трајала вечно. На рукобрану од месинга налази се државни грб, позлаћен или посребрен, на којем виси ручно израђена кићанка или темњак. Вредни комади шаљу поруку да су „више од оружја“, те да временом постају драгоцености од велике „материјалних ствари“ у породици. Уз сабљу су приложени и Сертификат о материјалима уграђеним у сабљу и Повеља о завештању сабље.

Генерална директорка и ауторка програма „Статус стила“ Душица Танасковић рекла је да је то саставни део опреме, јер документи имају етичку поруку, баш као и слоган „Не вади ме без повода – Не враћај ме без части“. Она не крије задовољство што је део значајног пројекта, али

признаје да је понекад та велика одговорност и уплаши.

– Уручивање официрске сабље често је веома дирљив и емотиван догађај. Већина се у тим тренуцима сети свог деде, прадеде, својих предака. Потпуно сам свесна велике одговорности, али осећам и изузетну част. Не

само ја, него и сви чланови програма наше фирме – рекла је директорка.

Душица Танасковић је нагласила да они не бирају личности којима ће сабљу наменити или посветити, већ се оне наметну „следом догађаја, значајних датума и стратегија у будућности“. Потребно је прилично времена

за израду сабље, јер се то никада не ради серијски.

– То су све уникати, настали ручним радом. Уз официрске сабље, постоје бодежи видова Војске Србије. Радиле смо сабљу Рашковића, сабље Ненадовића, Јакова и проте Матеје, као и Захову сабљу, пројекат настао на захтев Републике Чешке. Сада припремамо монографију о сабљи, односно о њеном значају као метафоре витештва и достојанства – рекла је директорка „Статус стила“.

НАЈВРЕДНИЈЕ У ВОЈНОМ МУЗЕЈУ

Војни музеј у Београду чува неколико сабљи које својом лепотом, начином израде и луксузом, или због личности која ју је носила, завређују пажњу.

– Тамо се чува сабља Франтишека Александера Заха, првог Управитеља Војне академије и каснијег начелника Генералштаба српске војске, затим сабља Милојка Лешјанина која својим мотом обавезује и данашње офицере, као и „дијамантска“ сабља за храброст кнеза Милана Обреновића којом су га Руси одликовали током Првог српског устанка 1807. године. Ту је и сабља коју је на дар од руског цара Николаја Другог Романова добио кнез Арсен Карађорђевић за храброст исказану као командант гардијске коњичке бригаде у руско-јапанском рату 1904/1905. године. Интересантна је и сабља коју је краљ Александар Обреновић добио од персијског шаха, с посветом на сечиву „Ову сабљу учини благословеном, о Племенити и Вечити! Mom власнику не дај пропасти, о Господе, док му живот траје“ – каже потпуковник.

ПОШТОВАТИ ВОЉУ ПРЕДАКА

На сабљи којом се дарују официри Војске Србије угравирани су речи *He вади ме без њовода! He враћај ме без часџи!* То је мото који је угравирани на сабљи Милојка Лешјанина, М1895, која се чува у Војном музеју у Београду. Тај мото је узет и за редицајниране сабље које се данас додељују у Војсци Србије.

У Повељи о завештању сабље пише да право наслеђа има прворођени мушки потомак, али у случају да мушке деце нема, сабљу наслеђују женски потомци. Такође, истакнуто је да се сабља не може отуђити из родбинске лозе, продати или уступити, осим ако се некоме спасава живот. Никако се не сме употребити за ношење телесних повреда или одузимање живота.

Међутим, у данашње време на интернету се могу пронаћи сабље које наследници продају. Потпуковник Мијатовић коментарише да је то ништа друго до „губљење сопственог идентитета“.

– Однос према сопственој историји, како историји народа чији смо припадници, тако и породичној и традицији, у данашње време на великом је искушењу. Материјална ситуација, незнање и непоштовање сопствених корена доводи до тога да се често у продаји могу наћи примерци сабљи прадеде, деде, оца... То, према мом скромном и личном мишљењу, представља раскидање с традицијом коју су генерације баштиниле и представља издају сопственог идентитета – закључио је потпуковник Мијатовић. ■

Сања АНЂЕЛКОВИЋ
Снимила Милица МАТОВИЋ

